

Sygn. akt I ACa 574/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Barbara Owczarek (spr.)
Sędziowie :	SA Lucyna Świdarska-Pilis SA Elżbieta Karpeta
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 11 października 2012 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa W. S.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Częstochowie

z dnia 16 lutego 2012 r., sygn. akt I C 318/09

1) oddala apelację;

2) zasądza od powoda na rzecz pozwanej 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

3) przyznaje na rzecz adwokata M. K. od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Częstochowie wynagrodzenie w kwocie 6 642 (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa) złote, w tym podatek od towarów i usług w wysokości 1 242 (tysiąc dwieście czterdzieści dwa) złote, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 574/12

UZASADNIENIE

Po ostatecznym sprecyzowaniu żądania powód W. S. domagał się zasądzenia od pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Z. kwoty 952 991 zł jako zwaloryzowanej o 1500% należności w wysokości 59 561,94 zł,

zasądzonej od pozwanej wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w K. z dnia 26 października 1995 r. w sprawie XIII GC 2697/93/LE/P.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zakwestionowała zarówno legitymację procesową czynną powoda, jak również swoją legitymację bierną w procesie wskazując, iż świadczenie zasądzone zostało od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. na rzecz (...)wł. W. S.. Pozwana zarzuciła nadto, iż powód jest przedsiębiorcą, żądanie pozwu związane jest z prowadzeniem przez niego działalności gospodarczej i już tylko z tej przyczyny podlegać powinno oddaleniu.

W ocenie pozwanej przy waloryzacji należy ponadto rozważyć interesy obu stron, wysokość odsetek ustawowych w danym okresie a dodatkowo pozwana podniosła zrzut przedawnienia roszczenia.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił powództwo, zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 7 217 zł tytułem zwrotu kosztów procesu i przyznał od Skarbu Państwa adw. M. K. kwotę 8 856 zł tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wyrokiem z dnia 26 października 1995 roku, sygn. akt XIII GC-2607/93/LE/P Sąd Wojewódzki w K. w sprawie z powództwa (...)wł. W. S. przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. uchylił zaskarżony wyrok zaoczny tamtejszego Sądu z dnia 19 lutego 1994 roku, zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 59 561,94 zł z odsetkami ustawowymi w stosunku rocznym w wysokości 54% od 14 lipca 1993 roku, w pozostałym zakresie powództwo oddalił oraz nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 3 957,80 zł tytułem wpisu stosunkowego, od uiszczenia którego powód był zwolniony.

Postanowieniem z dnia 21 czerwca 2011 roku, sygn. akt XIII GC 2607/93 Sąd Okręgowy w K. sprostował oznaczenie pozwanej w wyroku zaocznym z dnia 19 lutego 1993 roku oraz w wyroku z 26 października 1995 roku w ten sposób, że w miejsce zwrotu (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. wpisał (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.", wskazując, że użyto błędnego oznaczenia pozwanej, co potwierdzają odpisy z rejestru (...) i wniosek pozwanej o wpis do KRS. Postanowieniem z dnia 19 września 2011 roku, sygn. akt V ACz 573/11 Sąd Apelacyjny w K. oddalił zażalenie pozwanej na powyższe postanowienie.

W okresie od dnia 15 maja 1989 roku do dnia 30 maja 1995 roku powód prowadził działalność gospodarczą polegającą między innymi na hurtowej sprzedaży obuwia, odzieży i zabawek.

W rozważaniach Sąd Okręgowy stwierdził, że nie budzi wątpliwości kwestia legitymacji czynnej powoda, skoro pierwotne świadczenie, które zostało na jego rzecz zasądzone dotyczyło prowadzonej przez niego osobiście działalności gospodarczej. Zachodzi również tożsamość strony pozwanej w sprawie niniejszej oraz w sprawie Sądu Wojewódzkiego w K., sygn. akt XIII GC 2607/93/LE/P. Wynika to z zeznań świadka A. R., która zeznała, iż pozwana pozostawała z powodem w stosunkach gospodarczych, oraz faktu dokonania przez Sąd Okręgowy w K. sprostowania oznaczenia strony pozwanej w wyroku Sądu Wojewódzkiego w K. z dnia 26 października 1995 roku, sygn. akt XIII GC-2607/93/Le/P.

Odnosząc się do merytorycznej oceny żądania pozwu Sąd Okręgowy uznał, iż nie zasługuje ono na uwzględnienie.

Powód opiera swoje roszczenie na treści tzw. małej klauzuli rebus sic stantibus, określonej w art. 358¹ § 3 kc, ale zgodnie z treścią art. 358¹ § 4 kc z żądaniem zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego nie może wystąpić strona prowadząca przedsiębiorstwo, jeżeli świadczenie pozostaje w związku z prowadzeniem tego przedsiębiorstwa.

Już z treści uzasadnienia pozwu jednoznacznie wynika, że dochodzone roszczenie ma związek z prowadzoną przez powoda działalnością gospodarczą, co znajduje również wyraz w wyroku Sądu Wojewódzkiego z 25.X.1995 r.

Wprawdzie chwili obecnej powód nie posiada statusu przedsiębiorcy, jednakże niewątpliwie w czasie powstania i wymagalności zasądzonego na jego rzecz świadczenia status taki posiadał, a samo roszczenie pozostawało w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Sąd Okręgowy wskazał, iż brak jest w dorobku judykatury i doktryny jednoznacznych wypowiedzi, czy tzw. klauzula rebus sic stantibus dotycząca waloryzacji sądowej może być stosowana do strony, która utraciła status przedsiębiorcy.

W ocenie Sądu Okręgowego ratio legis tego przepisu polega na wyłączeniu spod ochrony klauzuli waloryzacyjnej podmiotów prowadzących profesjonalną działalność i w związku z tym ciąży na nich obowiązek ponoszenia ryzyka gospodarczego, w którego zakresie wiąże się również obowiązek przewidywania sytuacji rynkowej.

W tym stanie rzeczy nie sposób uznać, aby celem ustawodawcy było wyłączenie waloryzacji sądowej w odniesieniu do osób, które momencie wnoszenia roszczenia o waloryzację posiadają status przedsiębiorcy, a za miarodajny, w odniesieniu do ustalania posiadania bądź nie posiadania statusu przedsiębiorcy powinien być uznany stan z daty powstania wierzytelności, która ma podlegać waloryzacji, gdyż wówczas zawarte zostało zobowiązanie, które spełnione powinno być poprzez zapłatę sumy nominalnej, zgodnie z treścią art. 358¹ § 1 kc.

Przyjęcie odmiennej wykładni przepisu wprowadzającego wyłączenie podmiotowe w odniesieniu do dokonywania waloryzacji sądowej, prowadziłyby do paradoksalnej i, zdaniem Sądu Okręgowego, niedopuszczalnej sytuacji, w której sam fakt utraty statusu przedsiębiorcy już po dacie zaciągnięcia zobowiązania i wymagalności wierzytelności prowadzić mogłoby do wyzbycia się przez profesjonalny podmiot ciężącego na nim ryzyka gospodarczego i przerzucenia części tego ryzyka na kontrahenta. Nie miał on bowiem obowiązku przy zawieraniu umowy liczyć się z możliwością dopuszczalności dokonania waloryzacji sądowej, skoro umowa zawierana była przez niego z przedsiębiorcą.

W ocenie Sądu I instancji nawet przy hipotetycznym przyjęciu, iż powoda nie dotyczyło podmiotowe wyłączenie możliwości domagania się waloryzacji sądowej na podstawie tzw. małej klauzuli rebus sic stantibus, roszczenie i tak nie zasługiwałoby na uwzględnienie.

Przesłanką stosowania waloryzacji sądowej w oparciu o przepis art. 358¹ § 3 kc jest istotna zmiana siły nabywczej pieniądza.

Nie sposób natomiast przyjąć w mniejszej sprawie, aby na przestrzeni tak znacznego upływu czasu było to zjawisko nadzwyczajne, uzasadniające odstępienie od zasady nominalizmu.

Normalna zmiana siły nabywczej pieniądza (inflacja) rekompensowana była powodowi poprzez zasądzenie należności głównej wraz z ustawowymi odsetkami. Przyczyną dodania do kodeksu cywilnego przepisu o waloryzacji sądowej było występujące w Rzeczypospolitej Polskiej w początkowych latach transformacji ustrojowej, na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku zjawisko hiperinflacji.

Wymagalność roszczenia powoda miała jednak miejsce już w warunkach niższej inflacji, kiedy to stopa odsetek ustawowych wynosiła 54% w stosunku rocznym, a zatem nieporównywalnie niższej.

Odnosząc się do zgłoszonego zarzutu przedawnienia Sąd Okręgowy stwierdził, że z załączonych do pozwu dokumentów wynika, iż przerwy pomiędzy podejmowanymi przez powoda działaniami zmierzającymi do egzekucji komorniczej zasądzonego na rzecz powoda roszczenia nie przekroczyły w żadnym okresie czasu 10 lat, a zatem nigdy nie doszło do przedawnienia roszczenia na podstawie art. 125 § 1 kc.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia wskazał Sąd przepis art. 358¹ § 3 kc a contrario w zw. z art. 358¹ § 4 kc.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód.

Domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i zasądzenia na jego rzecz kwoty dochodzonej pozwem z ustawowymi odsetkami od 14 lipca 1993 r. ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Zarzucił:

- naruszenie prawa materialnego a to art. 358¹ § 4 kc przez błędne uznanie, iż nie zachodzą podstawy do zastosowania art. 358¹ § 3 kc albowiem powód utracił status przedsiębiorcy przed wniesieniem pozwu w tym postępowaniu, a nawet przed wydaniem wyroku w sprawie XIII GC 2607/93,
- przedwczesne rozstrzygnięcie w zaskarżonym wyroku kwestii statusu powoda jako przedsiębiorcy w rozumieniu art. 358¹ § 4 kc, skoro przed Sądem Okręgowym w K. toczy się postępowanie o sprostowanie oczywistej omyłki pisarskiej w wyroku sygn. akt XIII GC 2607/93, w zakresie dotyczącym oznaczenie strony powodowej jako osoby fizycznej, a nie przedsiębiorcy,

Ponadto skarżący wniósł o zwrócenie się do Sądu Okręgowego w K. XIII Wydziału Gospodarczego o nadesłanie odpisu postanowienia o sprostowaniu oczywistej omyłki pisarskiej w oznaczeniu strony powodowej w wyżej wymienionej sprawie ewentualnie wstrzymanie się z rozstrzygnięciem lub uchylenie wyroku w przypadku braku rozpoznania wniosku powoda.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i jako prawidłowe, przyjmuje je za swoje.

Apelacja powoda zasadza się na dwóch zarzutach: na naruszeniu prawa materialnego, to jest art. 358¹ § 4 kc oraz na przedwczesnym wydaniu wyroku przez Sąd orzekający, jako, że przed Sądem Okręgowym w K. toczy się postępowanie o sprostowanie oznaczenia strony powodowej jako osoby fizycznej, a nie przedsiębiorcy.

Oba zarzuty powoda są niezasadne.

Sąd Apelacyjny oddalił wniosek powoda o zażądanie informacji dotyczącej rozstrzygnięcia Sądu w sprawie o sprostowanie oznaczenia strony powodowej sygn. akt XIII GC 2607/93 ewentualnie o wstrzymanie się od rozpoznania niniejszej sprawy, do czasu rozstrzygnięcia wniosku powoda przez Sąd Gospodarczy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego ostateczne rozpoznanie wniosku o sprostowanie oznaczenia strony powodowej w sprawie XIII GC 2607/93, nie ma dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy żadnego znaczenia i to nawet wówczas, gdyby wniosek powoda został przez Sąd Gospodarczy uwzględniony.

Nie ulega wątpliwości, że powód wystąpił z pozwem w 1993 r. żądając zasądzenia swojego roszczenia w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą pod nazwą (...)wł. W. S.". Sprawa została przyjęta i rozpoznana jako sprawa gospodarcza, w chwili powstania zobowiązania i jego wymagalności powód posiadał status przedsiębiorcy a świadczenie było związane, w momencie jego powstania, z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Wyrok zaoczny w sprawie XIII GC 2607/93 został wydany 19 lutego 1994 r., a w wyniku złożonego przez pozwanego sprzeciwu Sąd Wojewódzki Wydział XIII Gospodarczy wydał wyrok w dniu 26 października 1995 r.

Z zaświadczenia Urzędu Gminy Ł., na które powołuje się powód w apelacji wynika, że został wykreślony z ewidencji prowadzenia działalności gospodarczej z dniem 16 maja 1995 r., którą jednak wznowił 20 lutego 1996 r.

Nieuprawniony jest pogląd powoda jakoby jego żądanie zmiany wysokości świadczenia nie pozostawało w związku z prowadzeniem przez niego przedsiębiorstwa, w rozumieniu art. 385¹ § 4 kc, albowiem nie prowadził już przedsiębiorstwa w dacie wydania wyroku przez Sąd Wojewódzki w dniu 26 października 1995 r. jak również wystąpił z niniejszym pozwem, nie będąc przedsiębiorcą.

Sąd Apelacyjny podziela pogląd prawny Sądu Okręgowego, iż ratio legis art. 358¹ § 4 kc polega na wyłączeniu spod klauzuli waloryzacyjnej podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Profesjonalny podmiot obrotu gospodarczego, jakim jest przedsiębiorca, zobligowany jest do należytej dbałości o własne interesy, natomiast klauzula waloryzacyjna przeznaczona jest dla podmiotu ekonomicznie słabszego.

Wyraźne brzmienie przepisu art. 358¹ § 4 kc wymaga, aby świadczenie było związane z „tym” przedsiębiorstwem, a nie z jakąkolwiek działalnością samego podmiotu żądającego zmiany. Zatem i ta przesłanka z wyżej wymienionego przepisu została spełniona.

Powód dochodząc zapłaty od pozwanego w 1993 r. przed Sądem Gospodarczym oparł swoje roszczenie na konkretnych fakturach.

Utrata statusu przedsiębiorcy pod dacie zaciągnięcia zobowiązania i wymagalności wierzytelności nie może skutkować uznaniem takiego podmiotu, od tej chwili, za nieprofesjonalny i mimo, że świadczenie powstało w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą przedsiębiorcy – zastosować waloryzację świadczenia z art. 358¹ § 3 kc.

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny uznał wyrok Sądu Okręgowego za trafny i oddalił apelację.

Nie zachodzi zatem potrzeba odnoszenia się do zastrzeżeń skarżącego do rozważań Sądu I instancji, iż w okresie objętym pozwem doszło do nadzwyczajnej zmiany siły nabywczej pieniądza, aczkolwiek Sąd Apelacyjny i w tym względzie podziela stanowisko Sądu Okręgowego.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc postanowił jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na zasadzie art. 98 kpc w związku z art. 108 § 1 kpc a wynagrodzenie pełnomocnikowi z urzędu powoda adwokatowi M. K. Sąd przyznał w oparciu o § 19 i § 20 oraz § 6 p 7 i § 13 p 1 pp 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 marca 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. Nr 163 poz. 1348 ze zm.).